

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1637

Vragen van het lid **Boswijk** (CDA) aan de Minister van Buitenlandse Zaken over *de vervolging van enkele hulpverleners in Letland* (ingezonden 3 april 2024).

Antwoord van Minister **Bruins Slot** (Buitenlandse Zaken) (ontvangen 29 april 2024).

Vraag 1

Klopt het dat in Letland het onderscheid tussen hulpverlener en mensensmokkelaar minder duidelijk is vastgelegd dan in Nederland? Klopt het dat daardoor hulpverleners die in Letland hulpverleners aan vluchtelingen aldaar vervolgd kunnen worden?¹

Antwoord 1

Het Letse strafrecht kent geen speciale status voor hulpverleners. Mensen die irreguliere migranten assisteren in illegaal oversteken van landsgrenzen kunnen daarvoor berecht worden volgens het Letse strafrecht. Op 20 oktober 2023 zijn de straffen hiervoor aangescherpt, en kunnen variëren van 2 tot 8 jaar.

Ook in Nederland is het onderscheid tussen hulpverlener en mensensmokkelaar niet expliciet in de strafbepaling van mensensmokkel (artikel 197a van het Wetboek van Strafrecht) vastgelegd.

Het kabinet is daarmee niet voor het strafbaar stellen van hulp aan mensen in nood door organisaties, maar wil de strafrechtelijke aansprakelijkheid niet principieel expliciet bij wet uitsluiten.

Tenslotte hangt het van de individuele omstandigheden van een geval af of vervolging aangewezen is. Indien in voorkomend geval wordt vastgesteld dat de betrokkene heeft gehandeld op humanitaire gronden kan worden besloten om niet over te gaan tot strafvervolging. Uit rechtspraak van de Hoge Raad volgt dat humanitaire hulpverlening onder omstandigheden op grond van een algemene strafuitsluitingsgrond in de weg kan staan aan de strafbaarheid van de in artikel 197a Sr omschreven mensensmokkel of van de daden daarvan. De Hoge Raad wijst, mede op grond van de wetsgeschiedenis, op situaties waarin een beroep op een dergelijke strafuitsluitingsgrond kan

¹ Eng.Lsm.lv, 28 februari 2024, «Latvian activist could face charges for helping migrants» (<https://eng.lsm.lv/article/society/crime/28.02.2024-latvian-activist-could-face-charges-for-helping-migrants.a544670/>)

worden aanvaard, in het bijzonder op «gevallen van humanitaire bijstand zonder enig oogmerk van eigen bevoordeling aan een vreemdeling van wie aannemelijk is dat hij in een zijn leven of veiligheid bedreigende noodsituatie verkeert en aan wie bij zijn vlucht redelijkerwijze niet op andere wijze hulp kan worden geboden dan door hem wederrechtelijk over de grens met Nederland te brengen of in Nederland verder te brengen» (ECLI:N-L:HR:2017:888).

Vraag 2

Bent u ervan op de hoogte dat de Commissaris voor de Rechten van de Mens van de Raad van Europa vorig jaar protest heeft aangetekend tegen het feit dat individuen en organisaties die vitale hulp aan vluchtelingen bieden worden gecriminaliseerd in Letland?²

Antwoord 2

Ik ben bekend met de brief van de Commissaris voor de Rechten van de Mens aan de voormalig Minister van Binnenlandse Zaken van Letland, Māris Kučinskis. In deze brief, d.d. 27 januari 2023, uitte de Commissaris haar zorgen over het strafrechtelijk onderzoek dat destijds is gestart naar twee medewerkers van de Letse NGO «*I want to help refugees*». Het onderzoek naar een van de medewerkers is inmiddels gestaakt. Het andere onderzoek loopt nog en is overgedragen aan de Letse rechter. Bij een rechtszaak in een andere EU-lidstaat is het oordeel aan de desbetreffende rechter. Nederland mengt zich niet in de rechtsgang van andere landen.

Vraag 3

Kunt u uiteenzetten wat de status van deze kritiek van de Commissaris voor de Rechten van de Mens is en hoe de regering van Letland met deze kritiek tot nu toe om is gegaan?

Antwoord 3

Op 3 februari 2023 heeft de voormalig Letse Minister van Binnenlandse Zaken een reactie gestuurd op de brief van de Mensenrechtencommissaris.³ In deze brief beargumenteert de Minister dat de kritiek van de Mensenrechtencommissaris in Letse ogen niet gegrond is. Zo stelt hij dat de Letse regering handelt (ook t.a.v. voorgestelde wetsamendementen) in volledige overeenstemming met de rechten en plichten van een staat, het beginsel van non-refoulement en met in achtname van mensenrechten (bijvoorbeeld met betrekking tot de gezondheid van individuen en medische hulp). Op 21 juni 2023 bracht de Mensenrechtencommissaris een verklaring⁴ uit, waarin ze haar zorgen uitte over de amendementen, omdat ze in de praktijk zouden leiden tot het legaliseren van pushbacks en mishandeling van personen die internationale bescherming nodig hebben. De Mensenrechtencommissaris deed daarbij een oproep om de amendementen te verwerpen. Het Lets parlement heeft op 12 oktober 2023 de amendementen aangenomen. De Mensenrechtencommissaris heeft hier geen reactie op geleverd.

Vraag 4

Bent u ervan op de hoogte dat momenteel ook twee Nederlanders in Letland vervolgd worden voor het helpen van een groep vluchtelingen?⁵

Antwoord 4

Het ministerie is met de zaak van beide Nederlanders bekend, volgt deze nauwgezet en verleent waar gevraagd en mogelijk consulaire bijstand.

² Council of Europe, 6 februari 2023, «Latvian authorities should put an end to pushbacks and safeguard the human rights of people seeking protection at the border with Belarus» (<https://www.coe.int/el/web/commissioner/-/latvian-authorities-should-put-an-end-to-pushbacks-and-safeguard-the-human-rights-of-people-seeking-protection-at-the-border-with-belarus>)

³ Reply from the Minister of the Interior of the Republic of Latvia (coe.int)

⁴ Latvia: Parliamentarians should uphold the human rights of refugees, asylum seekers and migrants – Commissioner for Human Rights (coe.int)

⁵ AD, 26 maart 2024, «Martine en Abdulaal redden vluchteling, nu hangt celstraf boven hun hoofd: «Moest mijn zusje beschermen»»

Vraag 5 en 6

Heeft u of heeft enige andere Nederlandse organisatie voor zover u weet contact met de in vraag 4 genoemde Nederlanders en/of met de Letse autoriteiten over deze zaak?

Welke mogelijkheden zijn er om eventueel ondersteuning te bieden aan de in vraag 4 genoemde Nederlanders? Bent u bereid hen voor zover mogelijk deze ondersteuning te bieden? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5 en 6

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken verleent de twee Nederlanders consulaire bijstand. Medewerkers van de Nederlandse ambassade hebben contact gehad met betrokkenen en er is regelmatig contact geweest met familie van betrokkenen. In het kader van de consulaire bijstand aan betrokkenen heeft de Nederlandse ambassade in Riga gedurende de periode van detentie meermaals contact gehad met de Letse autoriteiten. Daarbij dient rekening gehouden te worden met het gegeven dat Nederland zich niet mag en kan mengen in de strafrechtsgang van een Nederlandse burger in een andere staat.

Met het oog op privacy van de betrokkenen deelt het ministerie geen informatie over consulaire zaken met derden. Het staat de betrokkenen vrij om andere (Nederlandse) organisaties te informeren over hun zaak en desgewenst te betrekken.